

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

zhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., za četrt leta 80 kr. — Naročnina se pošilja opravištvu v dijaškem semenišču (Knabenseminar). — Doležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezne liste prodaja knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje od navaadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr. dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Leon XIII. sedem let papež.

Ko je slavnega spomina Pij IX. umrl, pisarili so freimaurerji: sedaj je zadnji papež v grob položen, konec je papeštvu in katoliškej Cerkv. Toda Bog je osramotil sovražnike ter strmečemu svetu iz nova potrdil resničnost besed Kristusovih apostolu Petru: Ti si Peter (skala) in na tej skali sezidam cerkev svojo in vrata preklenska nje ne premagajo. Vzbudil je v osebi Leona XIII. svetelj Cerkv novega najvišjega pastirja, ki jo vodi s čudovito modrostjo uže celih sedem let. Dne 20. februarja 1878 bil je izvoljen in 3. marcija kronan.

Na ta den mu pridejo vsako leto kardinali čestitat in pri takih prilikah spregovori naslednik sv. Petra več ali manjše pomenljivih besed o stanji vesoljne Cerkv božje. Letos je vzlasti obžaloval, kako v mnogih državah in pri številnih narodih svetelj Cerkv ne priznavajo njenega uzvišenega poslanstva, marveč jo prezirajo, njej ne privoščijo potrebne svobode, zametujejo njene blagre, razdirajo zavode, a tako sami sebe oropajo edinega sredstva, katero zamore človeštvo iz sedanjih družbinskih nevarnostij rešiti.

Zatem obžaluje Leon XIII. še posebič žalostne razmere katoliške Cerkv na Italijanskem, vzlasti papeštva v Rimu. Italijanska vlada namreč ovira redno umeščanje škofov, župnikov, papežu je vse pobrala razven Vatikanske palače, okolo katere mrgoli vojakov, policajev, vohunov. Papež pogreša svobode potrebne za vladanje vesoljne Cerkv. Veliko britkost prizadjala pa je vlada papežu s tem, da je pobrala vse premoženje, katero je bilo ustanovljeno za razširjevanje sv. vere (Propaganda). To je pravi božji rop.

Na konci svojega govora je papež Leon XIII. djal: „vdani v božjo voljo hočemo trpeti, a nikdar priznati, nikdar odobriti krivice, ki se go-dijo svetelj Cerkv“.

Desterniški.

Kako se nam štajerskim Slovincem godi!

(Govor poslanca B. Raiča v državnem zboru, dne 28. febr. 1885.)

II. Resolucija od 23. aprila 1880 se glasi (bere): „C. kr. vlada se poziva na vpeljavo slovenščine za podučni jezik po vseh sedanjih srednjih šolah, koder Slovenci prebivajo, za dijake slovenske narodnosti, kolikor to dopuščajo učila.“ V 79. seji IX zasedanje sprejela jo je visoka zbornica in vendar je ona za naše gimnazije mrtvorojeno dete. Naučni minister je sicer nekemu jako spretnemu profesorju naročil napravo naučnega črteža, po katerem bi se dala resolucija vresničiti in tudi ta črtež menda navidezno mrtev v naučnem ministerstvu počiva, ker prav nič ne opazimo po naših srednjih šolah o kaki izvršitvi tistega črteža. Stara krivica je še vedno na vrhu. V Paznu so razpisali učiteljsko mesto z opomnjo, da mora biti dotični kandidat večš hrvaško-slovenskega jezika. Med prosilci so bili res tudi taki, ki so tej zahtevi popolnoma zadostovali in vendar se je ravno tista služba podelila prosilecu, ki je bil v slovenščini popolnoma nevedšč. (Čujte! čujte! na desni.) Na Ptujski gimnaziji podelila se je ob začetku letošnjega šolskega leta ravnateljstva služba jako navadnemu profesorju, če tudi je za njo prosilo osem profesorjev, ki so bili vsi slovenščine zmožni. V Trstu je študiralo lansko leto 117 Slovincov na državni gimnaziji in vendar so imeli le tri tečaje za slovenščino, in sicer prvi in drugi razred v I.; tretji, četrti, peti in šesti razred v II.; sedmi in osmi razred pa v III. tečaju poduk. Slovensko društvo „Edinost“ je sklenilo v oči-gled tega prošnjo na naučno ministerstvo, da naj se II. tečaj že letos razdeli v dva oddelka, ter naj se z naprej slovenščina po postavi podučuje.

Preosnovni načrt od leta 1849, ki je dobil najvišje potrjenje 16. septembra 1849, pravi pa na strani 145, št. 4 b) (bere): „V slučajih, če je materni jezik dijakov slovanski, naj se v I.

in II. razredu za slovanski poduk odmerijo štiri ure, v III. in IV. pa po tri; ravno tako naj se mu odmerijo na višji gimnaziji v prvem (V.) razredu po dve uri, v drugem (VI.) tretjem (VII.) in četrtem (VIII.) razredu po tri ure na teden. Naučno ministerstvo izdalo je odlok 22. januarja, kjer se bere, da naj se prvi tečaj že v teku tekočega leta rezdela; več se pa do sedaj še ni zgodilo. Po mojih nemerodajnih mislih morale bi se srednje šole po slovenskih pokrajinah tako vrediti, da bi bil vsak učenec dokončavši gimnazijo ali realko popolnoma nemščine in slovenščine zmožen, da bi zamogel v bodočnosti tem laglje spolnovati svoje dolžnosti gledé znanja jezika.

Kar se tiče Mariborske pripravnice, se je že meseca aprila 1880 sklenila vpeljava slovenskega jezika za učni jezik, kolikor namreč to dotična učila dopuščajo na tem zavodu, ter se je lansko leto meseca marca tudi že povpraševalo za to naredbo, toda do sedaj je še vse brez kakega nasledka. Naučno ministerstvo za štajerske Slovence v tej stroki ni prav nič storilo!

Gospôda moja, ali je res tako, da minister sklepe državnega zbora kar meni nič, tebi nič prezira? Če je temu takó, po kaj smo tu v tem dragem parlamentnem poslopji, za katero so davkoplačevalci že blizu 11 milijonov gld. plačali? V vsaki pravni državi posadili bi ministra, ki sklepom državnega zbora tako nasproti dela, na zatožno klop. (Živahna reselost.)

Sicer je bil pa ravno sedanjí naučni minister že leta 1882 20. oktobra zaradi nedovolitve dveh českih šol in to v Poštorjah in Lahovicah, obsojen z vtemeljenjem, da je minister prestopil član XIX. temeljnih postav, na ktereга so tudi ministri navezani. Mariborsko učiteljsiše ima prav za prav nalogo izgojevanja bodočih učiteljev in izgojiteljev slovenske mladine; za to je pa najpotrebniše, da se taki učitelji pred vsem pravilno privadijo jeziku.

V dveh urah na teden pa pač ni lahko mogoče, da bi si dotični kandidat potrebno spretnost jezikoslovno za razne predmete pridobil in to še toliko manj, ker nam naučna uprava ne privošči sposobne učiteljske moči za poduk v slovenščini, če tudi ima takih zadostno število, ki bi bili temu predmetu kos.

Na 30. dan septembra stavilo se je predsedniku štajerskega deželnega šolskega sveta v štajerskem deželnem zboru vprašanje: kaj je bilo povod c. kr. deželnemu šolskemu svetu, da je predlagal c. kr. naučnemu ministru neizprašanega učitelja za izpitnega komisarja v slovenščini na ljudskih in meščanskih šolah? Odgovor je bil ta-le: „Izvrševalna oblast ima pravico imenovati izpitne komisarje za ljudske in meščanske šole. Vlada si toraj pri izvrševanju svojih pravic ne dovoljuje nikake ome-

jitve.“ Je že prav! Zakaj pa si jemljete za vse druge predmete izprašane izpitne komisarje, le za slovenščino ne? Visoka vlada bo že vedela, mi pa žalibog čutimo. Leta 1880 sprejel se je pri okrajni učiteljski konferenci v Ptují sledeči predlog:

„Ker ima Mariborsko učiteljsiše nalogo izgojevati učitelje za Mali Štajer, je pač korist slovenještajerske narodne šole, da se pripravnikom Mariborskega učiteljsiša realije v slovenščini predavajo.“ In leta 1881 sklenilo je 75 učiteljev na ravno tisti konferenci: „da naj bi bil učni jezik na tem zavodu slovenski“.

To pa je ravno tisti faktor, ki je v tej zadevi merodajen. V Gradci imajo učiteljsiše za učiteljice, kjer se na teden po dve uri slovenščina podučuje. Kandidatinje pridejo po dovršenih štirih letih šestokrat za učiteljice na Mali Štajer, ker jim pa manjka znanje slovenščine, jih učenke dostikrat zasmehujejo. Tú pa tam tudi ne izdelajo predpisanih izpitov. Pač bi toraj vladi svetoval, da naj na vsak omenjenih zavodov vsaj po štiri ure slovenščine določi, in da naj se v poslednjem letu posamični predmeti predavajo tudi v slovenščini.

Če pa vlada ni pri volji tega storiti, bi bilo najbolj poduk v slovenščini popolnoma opustiti. (Dalje prih.)

Gospodarske stvari.

Kako teletom streči po odstavljenji do prvega leta.

Po odstavljenji teleta je pglavitni pogoj, da nam srečno raste, ako mu obilo in prav polagamo. V prilogi je posebiš govor, kako zdravim govedom prav streči, kaj, kako in koliko polagati v razmeri do žive teže živinčeta. Vendar bodi tukaj opomnjeno, da na cent (okolo 56 kilo) žive teže računijo 1 $\frac{1}{2}$ do 2 kilo sena ali krme, ki ima vrednost od toliko sena. Po tem se določuje, koliko potrebuje žival krme za vsakih 24 ur, ako hočemo, da je dovolj rejena in sposobna za molžo ali vprego. Teleta rastejo prvo leto najbolj, dorastejo do $\frac{3}{4}$ od poznejšnje velikosti. Pomisliti tudi je, da se pozneje v rasti ne da nadomestiti več, kar se je bilo prvo leto zamudilo. Zato pa svetujejo, naj govedarji podvojijo množino sena, za 100 kilo žive teže predpisano. Ako tedaj tele, ko je odstavljeno, tehta 56--60 kilo, tako mu treba vsaki den položiti 3—4 kilo sena ali krme, ki je glede na njeno redivnost toliko vredna; tudi kaže takšnemu teletu, ker naglo raste, ovo množino krme vsakih 14 dnij za $\frac{1}{2}$ kilo pomnožiti. Dostaviti je še, da kaže namesto sena polagati krmo, ki menje prostora v želodci zavzema, na primer: zrnje, otrobe itd. Svarimo pa izrečno pred polaganjem trave,

detelje, sploh sveže zelene krme. Te je namreč treba petkrat toliko kakor sena živini v želodec naphati, ako hočemo, da bo jednako sita. Vsled tega pa želodec oslabi, žival dobi marsikaterih boleznij, zlasti pa velik trebuh in grdo vpognen hrbet.

Paziti je nadalje na zdravje in da žival v zdravem hlevu stoji. Teleta se naj postavijo v poseben oddelek, kder so neprivezana, da se lahko prosto gibljejo. Skrbi se naj za čist zrak, suho nasteljo. Zmiraj naj bodo snažna in treba jih zgodaj česljati in kartačiti; dobro osnažena žival je do pol nasitena, ker jo snaga varuje pred ušmi, srabom, krvnimi boleznimi, zlasti pred črmom. Prvo leto so teleta jako plašna. Vsak ropot jih neznano prestraši. Zato je dobro, če jih na vrviči večkrat okoli vodimo, se z njimi mnogo pečamo, sploh prijazno in mirno z njimi ravnamo in zabranimo vsak ropot blizu njih.

Velike važnosti je, če se teletom prilika daje, mnogo na prostem zraku sprehajati se. Najbolj koristi to ne samo zdravju, hitrej rasti, ampak tudi nogam in parkljem, ki se vsled tega pravilno razvijejo in ukrepijo. Zmiraj v hlevu stoječe živali oslabijo in se skvariyo noge in parklji, kar je za bike posebno škodljivo in časih na celo pleme ali zarod slabo upliva. Ni svetovati teleta goniti daleč na pašo, na planinske pašnike. Neugodno vreme, nova tamošnja krma pogosto prav slabo upliva na rast in zdravje telet. Bolje storijo govedarji, ako teleta zaprejo v male okole blizu doma. Tam se naj sprehodijo, ne pa da se na prostem napasejo in tako prereditjo. Sploh kaže teletom polagati v hlevih, to pa suhe krme.

Od 5.—9. meseca starosti prodirajo teletu rožički. Pogosto slabo rastejo in se napačno in grdo skrivijo, kar se posebno rado zgodi, če se teleta izključljivo v hlevih vzrejajo. V okom prihaja se temu s prirezovanjem rogov. Pomagajo tudi v to svrhu narejeni leseni jarmčki. Ti se denejo teletu nad zatilnik, privežejo tako, da rogovi pridejo v izrezane jamice jarmčekove. Po teh jamicah rastejo potem in se ravnajo rogovi. Jarmček se tako izreže, kakor želimo, da po izrezanih jamicah rogovi rastejo. Pusti se jarmček 10—15 dnij nad zatilnikom. Mej tem lahko popravimo mer jamicam in tako tudi mladim rogovom.

Po dokončanem prvem leti je čas došel, da se končno odločimo, katero žival hočemo na pleme pustiti in katero mesarju takoj pod sekiro dati, to velja posebno zastran bikičev. Tukaj moramo strogi in neusmiljeni biti. Kar ni za pleme, to se naj odpravi, naj se kopi ali sploh v druge svrhe porabi, le ne v plemenske. Prerahlj tukaj nikoli ne smemo biti. Kar po dokončanem prvem leti ni dobro, to se tudi pozneje ne popravi.

Gruške povrtnice.

5. Gruška poletna lekarka. (Sommer-Apothekerbirne.) Ima veliko imen. Sad je debel, z neravnimi grbami, je blede, svitlo-zelen in zrel žolt kakor zlato, na solnčnem licu včasih svitlo-rudeče zapran, včasih rijasto-marogast z razpokami. Gruška je izvrstna za krhlje, zori v začetku septembra in se da skozi tri tedne hraniti. Drevo je zelo veliko, postane staro, ljubi zavetno lego in je posebno primerno za velika dvorišča in sadovnjake.

6. Gruška zimska lekarka. (Winter-Apothekerbirne.) Ima celo košaro raznih imen. Sad je debel, trebušnat, zelenožolt s sladkim prijetnim mesom. Drži se do meseca junija prihodnjega leta in je vse priporočbe vredna gruška. Izvrstno prospeva kot pritlikovo drevo.

7. Gruška španjska lekarka. (Spanische Apotheker-Birne.) Ima tudi mnogo raznih imen. Sad je debel in lep, žolt kakor limona, z rožnatim, sladkim pa grobozrnatim mesom. Drži se do decembra. Drevo je zelo živahno in rodovitno.

8. Gruška kopijomontova maslenka. (Capiaumont's Butterbirne.) Sad prišpičen, jajčast, svitlo-limonasto žolt z zlatožilnato cimentovo barvo, zelo žlahten, prekomerno okusen z maslenim okusom. Trpi do novembra. Drevo je malo, nizko, ki se da celo na gršev divjak vcepljen kot pritlično drevo vzrejati.

9. Gruška zimska maslenka. (Winter-Butterbirne.) Ima še več drugih raznih imen. Sad je debel, trebušast včasih rijast, posebno za zimo izvrsten in trpi noter do februarja. —

10. Gruška siva jesenska maslenka. (Graue Herbstbutterbirne.) Tudi ta ima celo košaro še raznih drugih imen. Sad je debel, neraven, sive barve pa prve vrste, z maslenim, prijetnim, dišavnim mesom. Zori meseca avgusta in trpi štiri tedne. Zahteva dobro zemljo in toplo lego, drugače postanejo gruške kamnovite. Drevo vzraste do srednje velikosti, ima nekoliko pripognjene veje in le za na vrte pristoje.

Sejmi. 19. marcija: Ljubno, Svičina, 20. marcija: sv. Barbara pri Oplotnici, v Haložah, Studenci, Zibika, 21. marcija: Stara sveta gora, sv. Jedert pri Laškem, Rogatec, Žigartski breg, 22. marcija: sv. Križ na Murskem polji, 23. marcija: Arnoče, Loče, Mahrenberg, Ruše, 26. marcija: Dobova, Straden, Teharje, 27. marcija: Ernauž, Ormož, Brašlovce, Podplat, Slov. Bistrica, 28. marcija: št. Ilj v Slov. gor.

Dopisi.

Iz Ptuja. (Posojilnica.) Včeraj 2. sušca imelo je hranilno in posojilno društvo prvi

občni zbor v „Narodnem domu“. Udeležba je bila tako mnogobrojna, da take nismo pričakovali; ne le zadružniki iz mesta in bližnje okolice so prišli, ampak tudi od daleč. Tako je bilo dosti vrlih kmetov sv. Lovrenčke, Cirkovške, Hajdinske, Urbanske, Andraševske župnije itd. navzočih. Se vé da niso menjkali nadzorniki, med temi naš poslanec gospod B. Raič prišel je bil celo z Beča. in zaupni možje. Zborovanje je otvoril in vodil društveni ravnatelj gospod Jurca. On je kratko poročal o dokodkih in stroških mladega društva. Gregorič kot ud načelnštva poročal je na drobno o računskem sklepu za dobo edenajstih mesecev. Isto je storil gospod B. Rajč kot ud nadzorništva.

Glavno, kar smo iz tega poročila povzeli, je, da so znašali društveni deleži koncem decembra minolega leta 5928 fl., rezervni zaklad 722 fl., čisti dobiček pa 645 fl. 65 kr. Ker se je ta vsled sklepa djal v rezervni zaklad, ker se v slučaju izgube vzame rezervni zaklad in potem zadružni deleži, ima društvo za tak slučaj že 7205 fl. 65 kr. Temu sme se prišteti še vrednost inventarja 279 fl. 37 kr. in znaša rezervni zaklad tedaj 7575 fl. 2 kr. Vložilo se je denarja na obresti 14.423 fl. 81 kr., kar prica, da uživa mlado društvo zaupanje v ljudstvu. To zaupanje pa je tudi opravičeno, kakor je povdral g. B. Raič in tudi drugi gospod, ki je razlagal, kaka razlika se nahaja med hranilnico (sparkaso) in zadrugo z neomejenim poroštvom, kaka je varnost tam in tu, zakaj bolje kaže denar nalagati pri hranilnem in posojilnem društvu itd. Poročilo nadzorništva zadovoljilo je vse navzoče in jednoglasno izrekli so po nasvetu g. B. R. načelnštva, v prvi vrsti gospodu Jurci za trudoljubivo in tako uspešno delovanje zahvalo.

Ta zahvalna pa je tudi popolnoma opravičena, ako se pomisli, da so gospodje poslovali brez plačno, da njim je bilo prebiti edenajst mesecev prvega poslovnega leta, učiti se, žrtvovati mnogo mnogo dragega časa, premagati velike zapreke in potežkoče. Zahvalnost in slava njim! Bodočnost bode bolja to je nas vseh telažba! Hvaležni pa moramo biti tudi našim zaupnim možem, kateri so nas blagovoljno in zdatno podpirali, in kateri bodo isto še v bodoče storili v večji meri, — ker je uspeh tako povoljen, — potem gospodom Mariborske posojilnice, kateri nam niso pomoči odrekli, kedar smo nje potrebovali, posebno gospodu S., ki nam je dajal radovoljno navode pri poslovanju. Le svoji k svojim!

Iz Mariborske okolice. (Sv. Marijetska šola) menda le ne sodi kakor jo zdaj imajo, namreč en razred črtit ure proč od cerkve in stare šole pri Grušovniku le zavoljo stanovanja širšega. Č. g. župnik se nam milijo,

posla imajo preveč, zdaj prvokrat prav kaplana pogrešamo in ga ne moremo dobiti, zraven pa č. g. župnik imajo to sitnobo iz ene šole letati v drugo tako daleč. Boljši bo menda tesna šola pri cerkvi duhovščini na roko kakor širja oddaljena; zato naj farni g. župniku težave olajšajo, oddaljeni razred pa k cerkvi postavijo, saj država in cerkev želita izrejo kršansko. Naj se torej ta namen dosežati olajša.

Od Sotle. (Zborovanje.) Dne 8. marca t. l. imelo je polit. kmetско društvo v Slatini svoj letni zbor, ker 15. febr. zavoljo premalo navzočih in zadržanih društvenikov ni bilo mogoče o važnih rečeh sklepati. Tim več se jih je zbralo zadnokrat, videli smo celo kmete iz sosednih župnij. Bili so sprejeti razni nasveti. Tako, da se ime društva predrugači, in se bode odslej imenovalo: „katoliško politično društvo“; predrugačile se bodo tudi nekatere točke dosedanjih pravil. Važno je, da je občni zbor enoglasno sklenol. čast. gospod Božidar Raič-u zaupnico poslati, se mu za njegovo možato postopanje zahvaliti, in mu naznaniti, da verno slovensko ljudstvo vsikdar stoji za svojimi narodnimi konservativnimi poslanci! Da so postavne tirjatve naših poslancev tudi tirjatve slovenskega ljudstva! Slednjič volil se je novi odbor in kot predsednik kat. polit. društva so bili izvoljeni naš neutrudljivi čast. gospod nadžupnik, Daj Bog, da bi novo društvo zares v katoliško-narodnem smislu spešno delovalo!

Iz Ormoža. (Nova volitev.) Vam dragim čitateljem Slov. Gosp. je še menda vsem znano, kako nepostavno in brezozirno je tukajšnja nasprotna nemškutarska stranka pri občinskih volitvah meseca januarja t. l. ravnala in s katerimi sredstvi je takrat zmagala. Narodni volilci so vsled tega pritožbo vložili. Cela dva meseca je ta pritožba v Gradci ležala, in slednjič so jo vendar stuhtali, kako bi jo rešili. V tretjem volilnem razredu je volitev popolnoma ovržena ter bomo vsled tega še enkrat volili. Višja oblast je tedaj sama pripoznala, da so naši „purgarji“, kakor se sami imenujejo, nepostavno ravnali in z nedovoljenimi sredstvi zmagali. Pravica je bila tedaj na naši strani. Samo čudno se nam zdi, da niso volitev tudi v 2. in 1. razredu ovrgli. Ako se nismo v teh razredih volitve vdeležili, mislimo, da nam to ne more nikakor škodovati, kajti volilni zapisnik ni bil postavno sestavljen in volitev se tudi ni v pravem času naznanila. Razen tega je bilo temu krivo tudi nepostavno ravnanje v III. razredu. Sedaj pa dragi volilci, ne dajte se motiti! Mi se bomo zopet volitve vdeležili. Kandidate Vam bomo pozneje naznanili. Dolžnost vsakega slov. volilca je, da se volitve vdeleži, da nobeden ne izostane, in če kaka neslana kopriva k njemu pride, ga prigovarjat, da z nemškutarji potegne, naj jej pove,

kar ji gre. Mi hočemo svetu pokazati, da še na domači slovenski zemlji živimo, da se še nismo izneverili, in da smo sinovi majke Slave. Da pa bodo tudi v II. in I. razredu volitve vnovič razpisane, se bomo še dalje pritožili. Na delo!

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Cesarjevič Rudolf obiskal je staroslavni otok Rhod in zatem se prepeljal v Atene, kder je bil od helenskega kralja sijajno sprejet. Kmalu odpotuje v Črnogoro in zatem nad Reko domov k cesarskemu očetu na Dunaj. — V državnem zboru je tirolski poslanec in nemški Greuter grajal, da so profesorji silno neverni in zlasti mladina na Dunajskem vseučilišču prajzovskega, torej protiaustrijskega in izdajskega duha navzeta; zlasti čudil se je, zakaj je od 150 profesorjev 64 Judov? Minister Konrad je na to tako čudno odgovarjal, da so mu vsi liberalci ploskali samega veselja, napal je celo Greuterja kot mešnika, kakor tudi našega poslanca B. Raiča, kojemu je očital, da njegova duhovenska obleka se ne strinja z napadi na vlado. No pri Raičevem govoru o našem šolstvu ni kriva čisto nič duhovenska suknja, Raič je govoril, kakor so mu slovenski volilci govoriti naložili. Minister Konrad je tudi pritrdil grofu Wurmbbrandu, ki uči, da enakopravnost po XIX. členu osnovnih pravic ni mogoča, ker avstrijski narodi niso vsi jednake vrednosti, eden narod je več, drugi menje vreden. Kar se pa te nemško-liberalne krivovere v davkariji in vojaštvu nečejo držati, ampak Slovenca ravno tako obdačijo in pod puško vteknejo, kakor Nemca, zato se moramo res čuditi ministru Konradu. Tako zoper nas Slovane ni bil ne Stremajer, ne Schmerling. Naši poslanci so bili torej po pravici žaljeni. Konrad je menda to čutil in je drugi den vse preklicaval, in trdil, da on in vsi uradniki se zavzemajo za „krščansko podlago evropske omike“. Na to nastane velik krohot po dvorani, naši z liberalnimi poslanci vred so se smejali in vsi ministri tovarši od Konrada odbežali tavun. Govori se, da so dnevi Konradovega ministrovanja štet. — Hrvatje hočejo 50letnico narodnega preporoda svojega slovesno obhajati, kajti pred 50. leti je začel narod probujati slavni Gaj. Kanonik dr. Rački pozove v to vrho shod jugoslovanskih pisateljev, ali madžaronski Hedervary prepove shod. To zaboli globoko v srce vsakemu Hrovatu, vsakemu Slovanu,

Vnanje države. Nemcev je doma preveč. Zato silijo iz Nemčije tavun. Bismark to podpira in grabi po deželah na celem svetu. Državni zbor mu je tukaj tudi pritrdil in denarjev

dovolil, da podpira več parobrodskih društev. Ena izmej teh dobi svoj sedež vendarle v našem Trstu. — Rusi in Angleži se sicer na Afganistanskih mejah pisano gledajo, pa do krvavih sokobov še ni prišlo. Politikarji prizadevajo si, reč odložiti. — Turkom se v Albaniji slabo godi; Albanci so siti turškega jarma, začeli so vstajati, okoli Prizrena pa na Kosovem polji prišlo je do krvavega boja, palo je uže 400 Turkov; tudi Prizren je baje požgan in uničen. Nekaj uže mora biti, ker turški Ibrahim-paša na bojišče žene 17 bataljonov redne vojske. Sultan pa zahteva, naj Avstrija in Serbija meje zaprete, ker vstajniki pričakujejo 300 novih pušek in 1 milijon patron. — Angležkih vojakov, ki se pred Mahdijem pomikajo nazaj, je $\frac{1}{4}$ zbolelo. Tudi je Mahdi poslal pisma v Arabijo, naj se prebivalci vzdignejo in turški jarem otresejo. — Francozi so Kitajce zopet natepili in sicer okolo Kelunga, palo je pa tudi mnogo francoskih vojakov. — V osrednji Ameriki je zveza več samostalnih držav; Kostarika, Nikaragua, Honduras, Salvador in Guetemala. Ta je najkrepkejša in jeni predsednik general Borios hoče vse v eno republiko združiti. Ker pa vse države ne privolijo, prišlo je do boja. — Brasilija, cesarstvo v južni Ameriki, ima še robstvo. Sedaj hočejo robstvo tudi tam odpraviti.

Za poduk in kratek čas.

Sv. Metod, apostol Slovanov.

VII. Silno rano vsekaj je Slovanstvu kralj Svetopolk s tem, da je bil slavnega Rastislava izdal Nemcem. On sam, dasi bojevit, nje ni mogel zaceliti. Manjkalo mu je državniškega, višjega razuma. Lovil je vedno po najbližnjih koristih vsakdanje politike, a pozabil na bodočnost naroda svojega. Kot breznačajni vetrnjak je danes Nemce napadal, jutri pa jim hlapčeval, letos podpiral slovansko nadškofijo moravsko-panonsko, drugo leto pa zatiroval in vlekel z nemško-latinsko duhovščino, katerej vodja bil je zviti, podli švab Wiching. Ta človek gabi se celo nemškim zgodovinarjem. Huber na primer ga označuje: „der verächtlichste Charakter seiner Zeit“. Omeniti še moramo, da je Svetopolk precej nasladno živel in sv. Metoda, resnobnega učnika kreposti, ni mogel nikoli prav trpeti, kakor tudi slovanske sv. meše ne.

Vse omenjene okoliščine so delovale na to, da so nemški škofje dobili poguma ter Metoda zopet v Rimu zatožili papežu, to pa jako hudo. Tožno pismo je poslal v Rim sam Svetopolk po svojem poslaniku, slovenskem duhovniku Janezu Benečanu, spomladi l. 879. V pismu pravi Svetopolk, da je zaradi vere v dvomih, ker imajo

Metoda povprek za krivoverca. Poprej uže so Metoda zatožili, ker sv. mešo v slovanskem, divjaškem („barbarskem“) jeziku peva, kar mu je potem papež v pismu doposlanem po Pavlu, škofu Ankonskem, bil trdno prepovedal.

Najbolj čudil se je papež vendar temu, da bi Metod krivoverec bil. Zato ga pozove k sebi v Rim. Metod se takoj na pot poda. Spremlja ga moravski velikaš Zemižizen. Na povelje in gotovo vsled skrivnih pogovorov pridruži se tudi švab Wiching. Metod prišedši v Rim se sijajno opraviči. Nемеc Wattenbach piše: „Krive vere obdolžen, zaradi slovenske liturgije ostro grajan, šel je tja, da bi dajal odgovor, a prišel je nazaj izmagonosen nad svojimi sovražniki, bil je na trdnem, kakor nikdar preje, in imel je dovoljenje, kakoršnega še ni dobil nobeden rimski misijonar“. In tako je res bilo. Papež Janez VIII. proglasi Metoda kot pravovernega cerkvi koristnega in zapove vsem Slavjanom ali drugega naroda duhovnikom, da so njemu, nadškofu svojemu pokorni. Naposled pohvali Cirilovo slovensko pismo, odobri slovenske liturgijske knjige ter potrdi rabljenje slovenščine pri božjej službi, pri sv. mešah, urah duhovnih (breviru) slovesno v imenu vesoljne cerkve rekoč:

„Pismena slovenska od Konstantina (Cirila) modroslovca izumljena, s katerimi se Bogu dolžna hvala odpeva, pravom pohvaljujemo ter ukazujemo, da se v istem jeziku Kristusa Gospoda našega nauki in dela pripovedajo. Kajti ne samo v treh, nego v vseh jezikih Gospoda hvaliti nas sv. pismo opominja. Ni pa to pravej veri ali nauku protivno ali mešo v istem slovanskem jeziku pevati ali sveto evangelje novega in starega zakona dobro povedano in raztolmačeno čitati ali vsa druga urna opravila pevati, ker kateri je storil tri glavne jezike, hebrejski namreč, grški in latinski, oni isti stvaril je tudi vse druge na hvalo in slavo svojo. Ukazujemo vendar, da se v vseh cerkvah vaše dežele zaradi večje spoštljivosti evangelje čita latinski in potem na slovenski jezik preloženo v ušesih ljudstva latinskih besed ne umejočega oznanja, kakor se zdi, da se v nekaterih cerkvah godi.“ Tako je pisal papež Janez VIII. kralju Svetopolku dne 14. junija 879.

Tako je toraj Metod v Rimu svoje sovražnike sijajno in za vse Slovansko jako pomenljivo premagal. Na svojo nesrečo pa privoli, da je Wiching na priporočitev Svetopolkovo v škofa posvečen in mu Nitra kot stolica odkazana. Kajti sedaj je Wiching še drzneje zoper svojega nadškofa ščuval. Svetopolku je celo ponarejeno papežev pismo predložil, v katerem je ravno nasprotno bilo čitati od tega, kar je papež Janez VIII. res ukazal. Pritisnoli so tudi nemški škofje in Svetopolk, ki je l. 884 obiskal nemškega cesarja Karola Debelega v

Tulnu blizu Donava, začel je Metoda preganjati. Ko ta hudobijo Wichingovo izve in vidi, da se Svetopolk ne poboljša, izobči slovesno obadva iz svete cerkve božje. Papež preganjanega Metoda tolaži v posebnem pismu od 23. marca 881, iz katerega na svojo veliko žalost izvemo, da je blagi Metod silno trpeti moral. Začele so mu tudi pešati moči. L. 884. posveti še novo cerkvo sv. Petra in Paula v Brnu, potem čedalje huje boleha. Na cvetno nedeljo l. 885. poda se zadnjokrat v stolno svojo cerkvo Velehradsko. Tu pokaže na duhovnika Gorazda rekoč: „Ta-le je sin vaše dežele, mož svoboden, učen in pravoveren. Ta bodi z voljo božjo in vašo ljubeznijo, kakor tudi po mojih željah — moj naslednik.“ Zatem blagoslovi vernike zadnjokrat in reče: „Varujte me otroci, varujte me do tretjega dne.“ In res tri dni pozneje zjutra dne 6. aprila 885 izdehne veliki apostol Slovanov svojo preblago dušo.

(Konec prihodnjič.)

Smešnica 13. Nemškutar draži Slovenca rekoč: S slovenskim jezikom se ne pride daleč. Slovenec mu pa odgovori: „Ti imaš pa dober jezik in vendar še nisi prišel nikamor“.

„Mir“.

Razne stvari.

(Instaliran) bil je 16. t. m. v stolnej cerkvi mariborski po preč. g. stolnem dekanu J. Orožnu novi kanonik Strassburški č. g. dr. Lav. Gregorec, za Novo cerkvo kot Vicarius perpetuus. Predsednik kat. tiskovnega društva, preč. g. kanonik dr. J. Križanič in denarničar tega društva č. g. profesor dr. J. Mlakar sta mu za 10letno, požrtvovalno uredovanje „Slov. Gospodarja“ poklonila v imenu odbora in društva zlat prstan z briljantom.

(Matica slovenska) ima 8. aprila t. l. občni zbor. Voliti je 9 novih odbornikov, ker izstopijo po § 12 pravil gospodje: Cigale, A. Einspieler, Graselli, Marn, A. Praprotnik, dr. Šust, M. Vodusek in nekteri so se bili odpovedali odborništvu.

(Koroški „Mir“) začel je Slovence pripravljati na bližnje volitve; liberalce je to toliko zbudilo, da so celo v graški „Tagespošti“ cvilili, češ Slovenci se ravnaajo po znanih besedah: „der Zweck heiligt die Mittel“. To je nemčurska nesramnost, katerej je vsako sredstvo prav tudi — kosmata laž.

(Gorica-Meransko društvo) v podporo zbolelnim duhovnikom je leta 1884 imelo 2704 ude, in sicer 1410 letnikov, 808 dosmrtnikov, 204 ustanovnike, 282 dobrotnikov. Iz naše škofije so prevzvišeni gosp. knez in škof med ustanovniki, dalje je 12 dosmrtnih, 17 letnih členov in 1 dobrotnik. V jeseni je v Gorico prezimovat prišlo 17 društvenikov, v

Meran pa samo 3. Društvo ima v Gorici lastno poslopje, zidanje stalo je 40 000 fl., tudi v Meranu na Tirolskem bodo kmalu začeli staviti novo društveno hišo. Dohodkov bilo je 53.327 fl. a stroškov 50.197 fl., v blagajnici je še 60.930 fl. Vrhovni pokrovitelj društvu je cersarjevič Rudolf, duhovni varuh pa mil. g. knez nadškof Goriski. Vstanovitelj in voditelj času primer-nega društva je Čeho-Slovan msgr. Filip, pa-pežev komornik in c. kr. dvorni kaplan.

(Umrl) je g. Anton Sattler, bogoslovec IV. leta v Mariboru; pogreb je bil sijajen. Naj počiva v miru.

(Ljudske knjižnice) izšel je 6. snopič v Leonovej tiskarni v Mariboru obsegajoč: Po-božne pripovedke in povesti. Nadejamo se, da bo občinstvu ustrezno. Cena 6 kr.

(Prisrčno zahvalo) izrekajo mladenči od sv. Lovrenca v Slov. goricah g. dr. A. Gre-goriču, odvetniku v Ptuj, da jim je pomagal do deželnih štipendij na sadje in vinorejske šoli v Mariboru, jednako tudi č. g. kaplanu J. Sinku, kateri se je mnogo sotrudil.

(Dostojna hvala) bodi izrečena vsem, ki so v Rogaci rajnega č. g. zlatomešnika J. Gabriča spremljali h pogrebu.

(Šulvereinskega „Samelšica“ ukra-dli) so v celjske gostilni „Goldener Löwe“. Liberalni vejo natančno, da je v njem bilo 25 fl. V nemške kasini so nemčurji kar žalosti ble-deli. Omilujemo in želimo, da tata primejo.

(Prav lepo!) Celjski Glatzschigg pre-klicuje v Rakuševj „vahterci“, da je oficir-skega kadeta imenoval v tem listu „Bürsch-chen“, ker se je detični kadet žaljenega čutil. Prav lepo! „Le po čas“.

(Pogoreli) so Martin Kitel, M. Dolinšek na Kogu ormoškega okraja pa Štefan Dogša na Holmu.

(Duhovenstvo) zasramuje celjska vah-terca pripovedajoč neko od bavarskih Nemcev izmišljeno zgodbo o kralji Ludviku, neki babi in — mešniku. Grdo!

(Spodnje - štajerske trgovce in obrtnike) zastopajo sedaj sami čisti liberalci v graške trgovske zbornici, namreč gospodje: Pahner, Sutter, Delkot, Leeb, Scherbaum, Masati in poličanski Kandolini, zvečinoma torej sami inostranci. Pridni in pametni g. Bind-lechner jim ni ugajal. Slovenci moramo zahte-vati lastno trgovsko zbornico v Mariboru.

(Ukradli) so tatje na živinskem sejmu 12. t. m. pri št. Juriji nekemu Italijanu 850 fl.

(Judov) je na celem svetu 6 milijonov, največ v Rumuniji.

Loterijne številke:

V Trstu 14. marca 1885: 86, 5, 21, 53, 65
V Linci „ „ 77, 78, 3, 5, 62

Prihodnje srečkanje 28. marca 1885.

V Jan. Leon-ovi tiskarni

je izišla:

„Ljudska knjižnica“.

VI. snopič, ki obsega 4 tiskane pole; je prinesel „Pobožne pripovedke in povesti“.

„Ljudska knjižnica“ velja za četrto leta 48 kr., za pol leta 90 kr., za celo leto 1 fl. 70 kr.

Pojedini snopiči veljajo 6 kr. s poštnino vred 8 kr.

VII. snopič izide konci tega meseca.

Učiteljska služba

se na enorazredni v IV. plačilni vrsti stoječi ljudski šoli na Ščavnici definitivno odda.

V nemškem in slovenskem jeziku v govori in pisavi popolnoma zmožni prositelji vložijo naj svoje prošnje po predpisanem potu do konca aprila t. l. pri krajnem šolskem svetu na Ščav-nici pošta Radgonska.

Okrajni šolski svet gornje Radgone

dne 5. marca 1885.

2—2

Predsednik.

Prostovoljna prodaja.

1-2

Lepo posestvo poleg cerkve sv. Duha, ob-stoječo iz 9 oralov grunta, tega so lepe njive, sadunosnik, les itd. Hram in gospodarsko po-slopje vse v najboljšem stanu in se proda s kramarsko in krčmarsko pravico vred ter ostane čez polovico kupne cene na po-sestvu vknjiženo. Več pove

Ludvik Šijanec

pri sv. Duhu pošta sv. Jurij na Ščavnici.

Zahvala.

V svojem, svojega očeta, in svojih sester imenu izrekam prisrčno zahvalo preč. duhovščini in vsem, ki so mojo nepozabljivo mater

Ano Burcar,

7. t. m. pri sv. Petru pri Radgoni k poslednjemu počitku spremili, in pokojni zadnjo čast in ljubezen skazali.

Priporočujejo se vsem v pobožno molitev. Naj v miru počivajo!

V Rušah 11. t. m.

Matija Burcar,

župnik.

Vabilo

k občnemu zboru društva za postavljanje poslopja okrožnemu sodišču v Mariboru, ki se bode sešel

dne 30. sušca t. l.

zvečer ob 8. uri v jedilni dvorani v kasinu in se posvetoval o sledečem

dnevnem redu:

1. Poročilo o društveni delavnosti leta 1884 in 1885;
2. Poročilo blagajnikovo o stanji premoženja;
3. Volitev preglednikov računa;
4. Razprava o razpustu društva, event.
5. Volitev novega odbora;
6. Predlog o pobiranju doneskov za leta 1884 in 1885;
7. Volitev treh članov, ki podpišejo zapisnik;
8. Predlogi članov.

Učenec za trgovstvo.

Deček z dobrimi šolskimi spričevali, se v moji prodajalnici mešanega blaga takoj vzame za učenca.

Karl Kristan,
trгоvec v Ponkvi.

2—4

Semena.

Vsake vrste detelje, travnega, poljskega, vrtnega in več sort cvetličnega semena potem sadnje in gojzadne peške priporoča

M. Berdajs,
v Mariboru.

2-2

Izvrsten med

(garantiran pitanec),
v plehastih škatljah po 5 kil (kilo po 60 kr.), škatlja 30 kr.,
se dobiva proti poštnemu povzetju ali pa proti gotovi plači pri

Oroslavu Dolencu,
svečarji v Ljubljani.

Hiša v Mariboru na prodaj.

Pritlična hiša šte. 10. v ulici Blumengasse se proda z vrtom in veliko njivo vred. Več se izve v hiši šte. 26. Tegetthoffstrasse.

Kupiti želi

lepega. pravega voska čebelskega po najboljšej ceni

Franc Gert,
medičar in svečar
v Mariboru.

3-4

Gasilnice

vsakovrstne velikosti in stroja, s pristopnimi ventili, najizvrstnejše delane, in velike moči za brizganje, prilične srenjam, mestom, trgov in jihovim gasilnim društvom.

Brizgalnice

na kolesih, nosljah, v putah za vrte, Vodonosnike razne sostave, najboljše cevi iz konopnine, gumija, za sesavanje vode ali za napeljevanje vode, dalje vretenice in tehtnice za ove cevi, kakor tudi drugo

orodje gasilcem potrebno
priporočuje po najnižjej ceni proti 5letnemu poroštvu

ALBERT SAMASSA

c. k. dvorni zvonar in fabrikant strojev in
gasilnega orodja
v Ljubljani.

Srenjam in gasilnim društvom dovoli se plačevanje v rokih. Podrobne cenilnike dopošilja brezplačno in franko.